

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO

GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 31. oktobar 2016. godine
Ref. br.:RK986/16

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KO118/16

Podnosilac

Slavko Simić i ostalih 10 poslanika Skupštine Republike Kosovo

Ocena ustavnosti Zakona br. 05/L-120 o Trepči

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija i
Gresa Caka-Nimani, sudija

Podnosilac zahteva

1. Podnosioci zahteva su: Slavko Simić, Jelena Bontić, Saša Milosavljević, Milka Vuletić, Jasmina Živković, Slobodan Petrović, Bojan Mitić, Milena Miličević, Srđan Popović, Nenad Rašić i Adem Hodža (u daljem tekstu: podnosioci zahteva), svi ovi izabrani poslanici Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: Skupština).

2. Podnosioci zahteva su opunomoćili poslanika Skupštine Slavka Simića da ih zastupa u postupku pred Ustavnim sudom Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).

Osporeni zakon

3. Podnosioci zahteva osporavaju ustavnost Zakona br. 05/L-120 o Trepči (u daljem tekstu: Zakon o Trepči), koji je usvojen od strane Skupštine dana 08. oktobra 2016. godine.

Predmetna stvar

4. Podnosioci zahteva zahtevaju od Suda da preispita ustavnost osporenog Zakona o Trepči, kako iz materijalnih tako i proceduralnih razloga.
5. Podnosioci zahteva navode da je osporeni Zakon o Trepči u suprotnosti sa članovima 46. (Zaštita imovine), 58. (Odgovornost države), 60. (Konsultativno veće za zajednice), 78. (Komisija o pravima i interesima zajednica) i 81.1 (Zakon od vitalnog interesa) Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).
6. Podnosioci zahteva, takođe, zahtevaju od Suda da uvede privremenu meru i *„SUSPENDUJE SE, u skladu sa članom 27. Zakona o Ustavnom sudu važenje Zakona o Trepči do donošenja konačne odluke o ustavnosti Zakona o Trepči. Ova odluka stupa na snagu odmah po donošenju“.*

Pravni osnov

7. Zahtev je zasnovan na članovima 113.5 i 116.2 Ustava i članovima 27. 42. i 43. Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon).

Postupak pred Sudom

8. Dana 13. oktobra 2016. godine, podnosioci su podneli Sudu zahtev i dostavili kopije svojih ličnih karata.
9. Dana 13. oktobra 2016. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Snezhanu Botusharovu za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Almiro Rodrigues (predsedavajući), Arta Rama-Hajrizi i Bekim Sejdiu.
10. Dana 13. oktobra 2016. godine, Sud je obavestio podnosioce o registraciji zahteva.
11. Dana 13. oktobra 2016. godine, zahtev je dostavljen predsedniku Republike Kosovo, premijeru Republike Kosovo, predsedniku Skupštine Kosovo sa uputstvima da se pruži mogućnost podnošenja komentara za sve poslanike Skupštine; Sekretarijat Skupštine Kosovo koji je takođe bio zamoljen da dostavi konačnu usvojenu verziju Zakona o Trepči, prepis zapisnika plenarne

sednice Skupštine uključujući i ostale važeće dokumente u vezi ovog slučaja; Ombudsmanu Kosova i Agenciji za privatizaciju Kosova (APK). Sve gore navedene institucije su bile zamoljene da dostave komentare u vezi sa zahtevom koji se razmatra, ukoliko ih imaju, do 18. oktobra 2016. godine.

12. Dana 17. oktobra 2016. godine, kancelarija predsednika Skupštine je dostavila dodatna dokumenta u vezi sa zahtevom koji je na razmatranju i koji *inter alia* obuhvata: poziv i dnevni red Predsedništva Skupštine sa šefovima parlamentarnih grupa od 3. oktobra 2016. godine; zapisnik i transkript sa zajedničkog sastanka Predsedništva Skupštine sa šefovima parlamentarnih grupa od 3. oktobra 2016. godine; Nacrt zakona o Trepči prosleđen od strane Vlade Kosova 5. oktobra 2016. godine; izveštaj funkcionalne Komisije za ekonomski razvoj, infrastrukturu, trgovinu i industriju u vezi sa razmatranjem u principu, Nacrt zakona od 6. oktobra 2016. godine; poziv i dnevni red sa plenarne sednice od 7. oktobra 2016. godine; odluka Skupštine br. 05-V-358 od 7. oktobra 2016. godine sa razmatranja i usvajanje Nacrta zakona o Trepči po brzom postupku – odstupanje od proceduralnih rokova predviđenih Poslovníkom o radu Skupštine; odluka Skupštine br. 05-V-359 od 7. oktobra 2016. godine za usvajanje u načelu Nacrta zakona o Trepči; poziv i dnevni red za plenarnu sednicu od 7. oktobra 2016. godine; izveštaj sa amandmanima funkcionalne Komisije za ekonomski razvoj, infrastrukturu, trgovinu i industriju, zajedno sa izveštajima stalnih komisija od 7. oktobra 2016. godine; transkript sa plenarne sednice od 8. oktobra 2016. godine; odluka Skupštine br. 05-V-360 od 8. oktobra 2016. godine za usvajanje Zakona o Trepči i tekst usvojenog Zakona br. 05/L-120 o Trepči.
13. Dana 17. oktobra 2016. godine, generalni sekretar Skupštine Kosova je podneo sledeća dokumenata u vezi sa zahtevom koji se razmatra: (i) zapisnik sa zajedničkog sastanka Predsedništva Skupštine sa šefovima parlamentarnih grupa od 3. oktobra 2016. godine; (ii) odluka Skupštine br. 05-V-358 od 7. oktobra 2016. godine za razmatranje i usvajanje Nacrta zakona o Trepči po brzom postupku - odstupanje od proceduralnih rokova predviđenih Poslovníkom o radu Skupštine; (iii) odluka Skupštine br. 05-V-359 od 7. oktobra 2016. godine za usvajanje, u načelu, Nacrta zakona o Trepči i (iv) odluka Skupštine br. 05-V-360 od 8. oktobra 2016. godine za usvajanje Zakona o Trepči.
14. Dana 18. oktobra 2016. godine, funkcionalna Komisija Skupštine za ekonomski razvoj, infrastrukturu, trgovinu i industriju je dostavila komentare koji sadrže zapisnik sa sastanka od 6. oktobra 2016. godine ove Komisije u vezi sa Nacrtom zakona o Trepči i pozivnice za sastanke ove Komisije i za prisutne članove u nizu sastanaka ove Komisije za 7. oktobar 2016. godine. Funkcionalna komisija je, takođe, podnela opis vremenskog okvira događaja u Skupštini između 5. oktobra 2016. godine i 8. oktobra 2016. godine. Pored toga, funkcionalna Komisija je podnela zahtev u vezi sa podneskom, tražeći: *“S obzirom na značaj donošenja Zakona o Trepči i imajući u vidu njegov suštinski uticaj na otvaranju perspektive za razvoj [Trepče], tražimo da Ustavni sud razmotri zahtev u optimalnom vremenu i da osigura stupanje na snagu Zakona o Trepči kao što je usvojen od strane Skupštine u okviru zakonskih rokova. Ako se iz bilo kog proceduralnog razloga ovo ne može postići, [Funkcionalna*

komisija] zahteva od Ustavnog suda da suspenduje dejstvo svih drugih zakona i podzakonskih akata koji se odnose na Trepču do zaključenja ovog zahteva od strane Ustavnog suda."

15. Dana 18. oktobra 2016. godine, Komisija za zakonodavstvo, mandate, imunitet, Poslovnik Skupštine i nadgledanje Agencije protiv korupcije je dostavila komentare na zahtev. Ova Komisija je tražila od Suda da odluči o ovom zahtevu najkasnije do 30. oktobra 2016. godine ili ako to nije moguće *„da suspenduje sva dejstva drugih zakona i podzakonskih akata koji se odnose na Trepču do zaključenja ovog zahteva od strane Ustavnog suda."*
16. Dana 18. oktobra 2016. godine, predsednik Vlade Republike Kosovo je dostavio komentare na zahtev, navodeći da su tvrdnje podnosilaca zahteva neosnovane. Vlada je izjavila da je prilikom pripreme Zakona o Trepči pažljivo poštovala sve zakone i Ustav i tražila je da Sud proglasi zahtev neprihvatljivim. Pored toga, Vlada je tražila od Suda da uvede privremenu meru. Vlada opravdava svoj zahtev navodeći: *„U cilju uklanjanja rizika za pokretanje postupka likvidacije preduzeća Trepča, proces koji će izazvati nepopravljivu štetu za preduzeće Trepča, njegove zaposlene i ekonomsku i društvenu stabilnost u Republici Kosova, s poštovanjem tražimo od Suda da prema službenoj dužnosti uvede PRIVREMENU MERU radi SUSPENDOVANJA I STOPIRANJA svih postupaka u vezi sa likvidacijom preduzeća Trepča sve dok se meritorno ne odluči u vezi sa zahtevom."*
17. Dana 18. oktobra 2016. godine, Sud je obavestio podnosioc o komentarima primljenim od strane predsednika Vlade Kosova, funkcionalne Komisije, Skupštine i Komisije za zakonodavstvo, mandate, imunitet i Poslovnik i nadgledanje Agencije za borbu protiv korupciju; oni su obavešteni o mogućnosti da dostave svoje odgovore, ukoliko ih imaju, u vezi sa ovim komentarima do 21. oktobra 2016. godine.
18. Dana 19. oktobra 2016. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i iznelo preporuku Sudu da proglasi zahtev neprihvatljivim i odbaci zahtev za privremenom merom, kao neprimenljivom.
19. Dana 21. oktobra 2016. godine, podnosioci zahteva su dostavili Sudu svoje komentare kao odgovor na komentare koje je podnela Vlada Kosova, funkcionalna Komisija Skupštine Kosova za ekonomski razvoj, infrastrukturu, trgovinu i industriju i Komisija za zakonodavstvo, mandate, imunitet, Poslovnik Skupštine i nadgledanje Agencije protiv korupcije. Podnosioci zahteva su uglavnom ponovili svoje tvrdnje i *inter alia* naveli: *„[...] da je dana 7. oktobra. 2016. godine Komisija za privredni razvoj u skladu sa Odlukom Skupštine razmatrala amandmane na nacrt Zakona o Trepči na sednici na kojoj poslanik Saša Milosavljević nije prisustvovao, da su sve stalne komisije Skupštine dana 7. oktobra 2016. godine održale svoje sednice i poslale svoje preporuke Skupštini osim Komisije za prava i interese zajednica i povratak koja nije održala sednicu usled nedostatka kvoruma, te da je Skupština Kosova dana 08. oktobra 2016. godine na drugom čitanju usvojila Zakon o Trepči uz amandmane Komisije za privredni razvoj"*. U vezi sa zahtevom Vlade za privremenom merom, podnosioci zahteva su naveli da: *„Građanska*

inicijativa Srpska lista kao podnosilac Zahtev za ocenu ustavnosti Zakona o Trepči Trepči br. 05/L-120 koji se pred Ustavnim sudom vodi pod brojem KO116/16 u potpunosti se slaže sa zahtevom Vlade da u cilju uklanjanja rizika za pokretanje postupka likvidacije preduzeća Trepča koja bi izazvala nepopravljivu štetu za preduzeće Trepča, njegove zaposlene i ekonomsku i društvenu stabilnost, Ustavni sud po službenoj dužnosti uvede Privremenu meru suspendovanja i stopiranja svih postupaka u vezi sa likvidacijom preduzeća Trepče sve do okončanja ovog predmeta meritornom odlukom Ustavnog suda”.

Pregled činjenica

20. Dana 03. oktobra 2016. godine, Predsedništvo Skupštine je održalo sastanak da pripremi sledeću plenarnu sednicu zakazanu za 7. oktobar 2016. godine. Predsednik Skupštine je obavestio članove Predsedništva Skupštine da ako je Nacrt zakona o Trepči predat od strane Vlade, treba da se uvrsti u dnevni red sledeće sednice. Zapisnik Predsedništva Skupštine podržava nameru da se Nacrt zakona o Trepči uvrsti u dnevni red sednice Skupštine sazvane za 07. oktobar 2016. godine, sa početkom u 15:00 časova.
21. Zapisnik sa ovog sastanka Predsedništva Skupštine ne ukazuje da je bilo nekih posebnih zahteva nekog člana Predsedništva u vezi sa Nacrtom zakona o Trepči.
22. Dana 05. oktobra 2016. godine, Vlada Kosova je (odlukom br. 20/111) usvojila Nacrt zakona o Trepči.
23. Dana 05. oktobra 2016. godine, Ministarstvo ekonomskog razvoja je predalo Nacrt zakona o Trepči Skupštini Kosova, zajedno sa Memorandumom objašnjenja, sertifikatom o usklađenosti sa „EU-Acquis“ izdatim od strane Ministarstva za evropske integracije, sertifikatom o budžetskoj proceni izdatim od strane Ministarstva finansija i sertifikatom o usklađenosti sa Poslovníkom o radu Vlade.
24. Dana 05. oktobra 2016. godine predsednik Skupštine Kosova je predao Nacrt zakona o Trepči Komisiji za ekonomski razvoj, infrastrukturu, trgovinu i industriju, kao nadležna funkcionalna Komisija Skupštine da pregleda Nacrt zakona o Trepči i da predstavi Skupštini izveštaj sa preporukama.
25. Dana 07. oktobra 2016. godine nakon predloga predsednika Skupštine, Skupština Kosova je usvojila odluku br. 05-V-358, kojom je odlučeno da će se prvo čitanje Nacrta zakona o Trepči obaviti po ubrzanom postupku. Nakon usvajanja prvog čitanja, Nacrt zakona o Trepči će biti podnet funkcionalnoj komisiji (Komisija za ekonomski razvoj, infrastrukturu, trgovinu i industriju) i drugim stalnim komisijama za izveštaj i preporuke Skupštini. Nakon toga, nova plenarna sednica Skupštine bi trebalo da počne u 20:30 časova istog dana za drugo čitanje Nacrta zakona o Trepči.
26. Dana 07. oktobra 2016. godine nakon prvog čitanja, Skupština je (odlukom 05-V-359) usvojila Nacrt zakona o Trepči u principu, i zadužila sledeće komisije da

razmotre Nacrt zakona i izveštaj o svojim preporukama na plenarnoj sednici. Komisije su bile sledeće: (a) funkcionalna Komisija za ekonomski razvoj, infrastrukturu, trgovinu i industriju, (b) Komisija za budžet i finansije; (c) Komisija za zakonodavstvo, mandate, imunitet, Poslovnik o radu Skupštine i nadgledanje Agencije za borbu protiv korupcije; (d) Komisija za evropske integracije; (e) Komisija za prava i interese zajednica i povratak.

27. Dana 08. oktobra 2016. godine, nakon drugog čitanja Nacrta zakona na plenarnoj sednici, Skupština je (odlukom br. 05-V-360) usvojila Zakon o Trepči. Kada je usvojen Zakon o Trepči, na plenarnoj sednici je bilo prisutno 93 (devedeset i tri) poslanika; 70 (sedamdeset) poslanika je glasalo za Nacrt zakona, nijedan poslanik nije glasalo protiv nacrta zakona, 14 (četnaest) poslanika je bilo uzdržano.

28. Svrha Zakona o Trepči je navedena u članu 1. pomenutog zakona, koji propisuje:

“Cilj ovog zakona je uspostavljanje zakonske infrastrukture koja ima za cilj održivi ekonomski razvoj kroz utiranje puta za investicije, povećanje vrednosti sredstava i unapređenje tehničko-tehnološkog kapitala kao preduslova za razvoj Trepče, što je od vitalnog značaja za socijalno blagostanje radnika i opšti javni interes”.

29. Delokrug zakona o Trepči je naveden u članu 2. pomenutog zakona, koji *inter alia* propisuje:

“1. Odredbe ovog zakona utvrđuju transformaciju poslovnih jedinica nabrojanih u stavu 2 ovog člana u Akcionarsko društvo Trepča AD”.

30. U skladu sa Zakonom o Trepči, kao što je prepisano u članu 3, izrazi korišćeni u pomenutom zakonu *inter alia* treba da imaju sledeće značenje:

1.1 “Trepča”- je društveno preduzeće pod upravom Kosovske agencije za privatizaciju, koje je upisano u registru Ministarstva trgovine i industrije - Kosovska agencija za registraciju biznisa, pod registarskim brojem poslovnog subjekta 70331094 i upisano u sudskim registrima pod nazivom: Rudarsko-metalurško hemijski kombinat Trepča, a koje se trenutno na osnovu potvrde o registraciji identifikuje pod nazivom “Trepča – Preduzeće pod upravom KAP”;

1.2 Trepča JSD – AD, pod vlasništvom osamdeset posto (80%) Vlade i dvadeset posto (20%) zaposlenih prema članu 4 ovog zakona; (...)

Navodi podnosioca

31. Podnosioci zahteva tvrde povredu članova 46. [Zaštita imovine], 58. [Odgovornosti države], 60. [Konsultativno veće za zajednice], 78. [Komisija o pravima i interesima zajednica] i 81.1 [Zakon od vitalnog interesa] Ustava.
32. Što se tiče povrede člana 81.1 Ustava, podnosioci tvrde da: *“Prilikom usvajanja Zakona o Trepči nije ispoštovana procedura predviđena članom 81. Stav*

Ustava Kosova, koja izričito propisuje da se zakoni koji su od vitalnog značaja za zajednice moraju usvojiti većinom glasova celokupnog broja poslanika Skupštine koji su prisutni i većinom glasova poslanika Skupštine koji zauzimaju rezervisana ili zagarantovana mesta za predstavnike zajednica koje ne čine većinu. Zakon o Trepči predstavlja zakon kojim se sprovode prava zajednice i njihovih pripadnika iz člana 81. stav 1. tačka 2 Ustava."

33. *Što se tiče povrede člana 78. Ustava, podnosioci zahteva tvrde da: "Poslanicama koji zastupaju srpsku zajednicu kršenjem Ustava i Poslovnika od strane Predsedništva Skupštine onemogućeno je da daju svoje mišljenje o Zakonu o Trepči kroz Komisiju za prava i interese zajednica Skupštine iz člana 78 Ustava, a na sednici Skupštine dana 7.10.2016. godine odbijen je njihov predlog da se razmatranje nacrtu Zakona o Trepči odloži".*
34. *Što se tiče povrede člana 60. Ustava, podnosioci tvrde da: „Prema članu 60 Ustava Konsultativno veće za zajednice obezbeđuje mehanizme za redovnu razmenu mišljenja između zajednica i Vlade te pruža mogućnost zajednicama da daju komentare zakonodavne i političke inicijative koje priprema Vlada. Budući da je sprečena mogućnost da se Konsultativno veće za zajednice izjasni o nacrtu Zakona o Trepči te je došlo do kršenja i člana 60 Ustava“.*
35. *Što se tiče povrede člana 58. Ustava, podnosioci tvrde da: „Članom 58. stav 1 Ustava propisano je da će Kosovo osigurati odgovarajuće uslove koji će omogućiti zajednicama i njihovim pripadnicima da čuvaju, štite i razvijaju svoj identitet. Članom 58. stav 7. propisano je da će Kosovo obezbediti na nediskriminatorskoj osnovi da sve zajednice i njihovi pripadnici mogu da koriste svoja prava koja su navedena u Ustavu. Svi navedeni primeri pokazuju da su predstavnici srpske zajednice na Kosovu onemogućeni u ostvarivanu prava na odlučivanje o kombinatu Trepča kao svom vitalnom interesu čime je prekršen član 58. Ustava koji propisuje odogovornost Kosova.“*
36. *Što se tiče povrede člana 46. Ustava, podnosioci tvrde da: „Članom 46. stav 3. Ustava propisano je da se niko ne može lišiti imovine te da javne vlasti mogu izvršiti eksproprijaciju imovine jedino u cilju zaštite javnih ciljeva i podržavanja javnog interesa uz neposrednu adekvatnu kompenzaciju licima čija se imovina ekspropriše. Članom 4. stav 1. osporenog Zakona o Trepči proglašeno je da je Vlada Kosova vlasnik 80 % akcija Trepče čime je izvršena eksproprijacija imovine Trepče, a da istovremeno osporenim zakonom nije uređeno pitanje zaštite javnih ciljeva i podržavanja javnog interesa, te obeštećenja vlasnika“.*
37. *Konačno, podnosioci traže da Sud donese privremenu meru u skladu sa članom 27. Zakona i suspenduje Zakon o Trepči zato što: „...primena ovog zakona u ovakvom obliku može da nanese nepopravljivu štetu sprskoj zajednici na Kosovu“.*

Prihvatljivost zahteva

38. U skladu sa članom 113.5 Ustava, zadatak Suda je da ispita da li su postupci koji su sprovedeni tokom usvajanja od strane Skupštine i da li suština osporenog zakona krše Ustav, kao što je navedeno od strane podnosilaca.
39. U vezi sa ovim, Sud primećuje da kada se zakon ili akt razmatraju shodno članu 113.5 Ustava, postupak razmatranja je suspendivne prirode, tako da je odloženo objavljivanje zakona dok Sud ne donese konačnu odluku o predmetu. Čekajući na zaključak ocene ustavnosti osporenog Zakona od strane Suda, Zakon ne može stupiti na snagu i njegove odredbe se ne mogu primenjivati.
40. Na osnovu člana 43 (2) Zakona, ako je zakon koji je usvojen od strane Skupštine osporen na osnovu člana 113.5 Ustava, *„takav zakon [...] se prosleđuje Predsedniku Republike Kosovo za objavljivanje u skladu sa modalitetom određenim konačnom odlukom Ustavnog suda po pitanju ovog spora”*, što znači da usvojen zakon ne treba biti vraćen Skupštini, već treba da se prosledi predsedniku Republike Kosovo za objavljivanje zakona bez članova koji su proglašeni da nisu u skladu sa Ustavom od strane Suda u njegovoj presudi (vidi: Rešenje o neprihvatljivosti u predmetu br. KO118/13, *Albana Fetoshi i 12 drugih poslanika Skupštine*, ocena ustavnosti Zakona br. 04/L-201 o izmenama i dopunama Zakona 04/L-165 o budžetu Republike Kosovo za 2013. godinu, stavovi 36 i 37).
41. Sud prvo ispituje da li zahtev ispunjava uslove prihvatljivosti predviđene Ustavom, dalje navedeno u Zakonu i Poslovniku o radu.
42. Na početku, Sud se poziva na član 113.1 Ustava kojim se utvrđuje da: *„Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način”*.
43. Pored toga, Sud zaključuje da je zahtev podnet u skladu sa članom 113. stav 5 Ustava. Ova ustavna odredba predviđa:
- „Deset (10) ili više poslanika Skupštine može, u roku od osam (8) dana od usvajanja, da ospori ustavnost bilo kog zakona koji je usvojila Skupština, kako zbog sadržaja tako i zbog procedure sprovođenja”*.
44. Sud primećuje da je zahtev podnet od strane 11 (jedanaest) poslanika Skupštine, u skladu sa zahtevima iz člana 113.5 Ustava, što znači da su podnosioci ispunili zahtev da se prihvate kao ovlašćena strana.
45. Pored toga, Sud uzima u obzir član 42. Ustava koji predviđa:
- “Član 42 Tačnost podneska*
- 1. Uz podnesak podnešen u skladu sa članom 113, stav 5 Ustava, se između ostalog, podnose i sledeće informacije:*

1.1. imena i potpisi svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke donesene od strane Skupštine Republike Kosovo;

1.2. Ustavne ili odredbe nekog akta ili zakona koje se tiču ovog zakona; i

1.3. dokaze na koje se zasniva spor”.

46. Sud smatra da su zahtevi člana 42. stav 1, pod tačkama 1 i 2 Zakona ispunjeni u pogledu imena i potpisa poslanika, specifikacije osporenog zakona i relevantne odredbe Ustava koje se odnose na postupak u toku glasanja i usvajanja zakona u Skupštini.
47. Sud primećuje da je Zakon o Trepči usvojen 8. oktobra 2016. godine. Zahtev je podnet Sudu 13. oktobra 2016. godine, što znači da je podnet u skladu sa članom 113.5 Ustava i u skladu sa zakonskim rokom od 8 (osam) dana od usvajanja osporenog zakona.
48. U vezi sa ovim, Sud ponavlja da objavljivanje osporenog zakona od strane predsednika Republike Kosovo ne treba da se desi dok Sud ne donese konačnu odluku o predmetu.
49. Međutim, Sud mora uzeti u obzir zahtev predviđen u članu 42. stav 1, pod tačkom 3 Zakona, odnosno do koje mere su podnosioci predstavili dokaz u prilog svojim tvrdnjama.
50. U tom pogledu, Sud se poziva na pravila 36 (1) (d) i 36 (2) Poslovnika o radu, koja predviđaju da:

“(1) Sudu je dozvoljeno da rešava zahteve ako:

[...]

(d) zahtev nije prima facie opravdan ili očigledno neosnovan.

(2) Sud odbacuje zahtev kao očigledno neosnovan kada zaključi da:

- a) zahtev nije prima facie opravdan, ili*
- b) da iznete činjenice ni na koji način ne opravdavaju tvrdnju o kršenju ustavnih prava, ili*
- c) da podnosilac zahteva nije žrtva kršenja prava zagarantovanih Ustavom, ili*
- d) da podnosilac zahteva nije u dovoljnoj meri potkrepeo svoju tvrdnju”.*

U vezi sa postupkom koji se sprovodi

51. Sud podseća da je glavna tvrdnja podnosioca da postupak usvajanja Zakona o Trepči treba da sledi postupak koji je naveden u članu 81. Ustava, koji se odnosi na zakonodavstvo od vitalnog interesa. Podnosioci zahteva tvrde da Zakon o Trepči spada u okvir člana 81. stav 1, tačka 2 Ustava.

52. Član 81. stav 1, tačka 2 Ustava predviđa da:

„Za usvajanje, izmenu ili stavljanju van snage zakona u nastavku, potreban je glas većina skupštinskih poslanika i skupštinskih poslanika koji imaju zagarantovana mesta, za predstavnike zajednica koje nisu u većini.

[...]

(2) Zakoni kojima se sprovode prava zajednica i njihovih pripadnika, osim onih koja su utvrđena Ustavom;”

53. Podnosioci tvrde da se poslovne jedinice Trepče koje su pogođene ovim zakonom nalaze na teritoriji opština sa srpskom većinom i da su značajan broj zaposlenih u ovim poslovnim jedinicama kosovski Srbi. Na taj način, podnosioci zahteva tvrde da su pripadnici srpske zajednice nesrazmerno pogođeni izmenama predviđenim Zakonom o Trepči i shodno tome, ovaj zakon je od vitalnog značaja za opstanak srpske zajednice na Kosovu.
54. Sud primećuje da član 81. stav 1 utvrđuje eksplicitan i ekskluzivan spisak delokruga zakona koji se smatraju da spadaju u smisao izraza ‘zakoni od vitalnog značaja’. Štaviše, Sud primećuje da se tačka (2) ovog člana na poseban način odnosi na zakone koji sprovode prava zajednica i njihovih pripadnika, pomenutih u Ustavu. Ovi zakoni su obuhvaćeni u Poglavlju III Ustava [Prava zajednica i njihovih pripadnika].
55. Sud primećuje da se obim Zakona o Trepči odnosi na utvrđivanje “*[...] transformacija poslovnih jedinica koje su navedene u stavu 2 ovog člana Akcionarskog društva Trepča A.D.*”
56. Pored toga, Sud podseća na svrhu Zakona o Trepči, što je navedeno u prvom članu, odnosno da: “*Cilj ovog zakona je uspostavljanje zakonske infrastrukture koja ima za cilj održivi ekonomski razvoj kroz utiranje puta za investicije, povećanje vrednosti sredstava i unapređenje tehničko-tehnološkog kapitala kao preduslova za razvoj Trepče, što je od vitalnog značaja za socijalno blagostanje radnika i opšti javni interes.*”
57. Stoga, Sud primećuje da su ciljevi Zakona o Trepči da se poboljša ekonomski razvoj i poveća kapacitet poslovnih jedinica Trepče da bi radile u korist Kosova kao celine. U tom smislu, Sud smatra da se koristi od Zakona o Trepči ne ograničavaju samo na jednu ili drugu zajednicu, već su od opšteg javnog interesa i imaju za cilj dobrobit celog društva.
58. Sud smatra da, pored pominjanja da se mnoge od pogođenih poslovnih jedinica nalaze u većinski srpskim opštinama i zapošljavaju veliki broj kosovskih Srba, podnosioci zahteva nisu uspjeli da pokažu kako i zašto bi zajednica kosovskih Srba bila posebno oštećena Zakonom o Trepči.

59. Sud ponavlja da je u zahtevu na osnovu člana 113.5 Ustava odgovornost podnosioca da potkrepe svoje tvrdnje, uključujući da li osporeni Zakon treba da se smatra zakonom od vitalnog značaja u smislu člana 81.1 Ustava.
60. Sud smatra da podnosioci zahteva nisu potkrepili svoje tvrdnje o povredi procesnih odredbi sadržanih u članu 81, stav 1, pod tačkom 2. Ustava.
61. Stoga, Sud zaključuje da ova tvrdnja mora da se odbaci, kao očigledno neosnovana u skladu sa Ustavom.
62. Podnosioci zahteva, takođe, tvrde povredu proceduralnih odredbi, sadržanih u članu 78. Ustava, jer sednica Komisije za prava i interese zajednica nije održana između prvog i drugog čitanja Nacrta zakona o Trepči.
63. Sud primećuje iz odluke Skupštine br. 05-V-359 od 7. oktobra 2016. godine, da je Komisija za prava i interese zajednica bila zadužena od strane Skupštine da razmatra Nacrt zakona o Trepči i predstavi svoje preporuke Skupštini. Dalje, informacije nisu dostavljene Sudu. Osim toga, podnosioci zahteva nisu predložili argumente kako bi održavanje sednice ove Komisije uticalo na zakonodavnu proceduru ili imalo uticaja na Nacrt zakona o Trepči.
64. Sud smatra da podnosioci zahteva nisu potkrepili svoje tvrdnje o povredi proceduralnih odredbi sadržanih u članu 78. Ustava.
65. Stoga, Sud zaključuje da ova tvrdnja mora da se odbaci kao očigledno neosnovana, u skladu sa Ustavom.
66. Podnosioci zahteva tvrde da je Skupština povredila pravila 56 i 57 Poslovnika o radu u vezi sa razmatranjem Nacrta zakona od strane različitih komisija.
67. Sud primećuje da s tim u vezi, prema dostavljenoj dokumentaciji, pomenute komisije su, zapravo, bile zadužene za razmatranje Nacrta zakona o Trepči.
68. Podnosioci zahteva, dalje, tvrde da je u skladu sa članom 60. Ustava, Nacrt zakona o Trepči trebao da bude dostavljen Konsultativnom veću za zajednice na razmatranje.
69. U tom smislu, Sud podseća da prema članu 60. stav 3 Ustava, mandat Konsultativnog veća za zajednice se definiše na sledeći način:

“3. Mandat Konsultativnog veća za zajednice obuhvata:

(1) obezbeđivanje mehanizma za redovnu razmenu mišljenja između zajednica i Vlade Kosova;

(2) pružanje mogućnosti zajednicama da u početnoj fazi daju komentare na zakonodavne i političke inicijative, koje može da pripremi Vlada, daju predloge na ovakve inicijative i traže da njihovi stavovi budu uključeni u relevantne projekte i programe.

(3) sve ostale odgovornosti i funkcije, u saglasnosti sa zakonom.”

70. Sud primećuje da se mandat Konsultativnog veća za zajednice odnosi *inter alia* na „*moгуćnosti zajednicama da u početnoj fazi daju komentare na zakonodavne i političke inicijative, koje može da pripremi Vlada*”.
71. Sud, dalje, opaža da mandat Konsultativnog veća za zajednice dolazi u obzir pre samog zakonodavnog postupka. To se odnosi na fazu „*zakonodavne i političke inicijative*“ i nije deo usvajanja zakona od strane Skupštine, u smislu člana 113.5 Ustava.
72. Sud smatra da tvrdnja podnosilaca zahteva da je Konsultativno veće za zajednice trebalo da se konsultuje ne spada u član 113.5 Ustava.
73. Ta konsultacija nije deo ustavnog zakonodavnog postupka koji vodi do usvajanja zakona od strane Skupštine. Dakle, tvrdnja treba da se odbije kao irelevantna.
74. Podnosioci zahteva se pozivaju i na odgovornosti države prema zajednicama i njihovim pripadnicima u skladu sa članom 58. Ustava, u vezi sa usvajanjem Zakona o Trepči. U tom smilu, Sud smatra da ove tvrdnje nisu u vezi sa usvajanjem ovog Zakona kako zbog sadržaja, tako i zbog procedure.

Što se tiče sadržaja

75. Podnosioci zahteva tvrde da Zakon o Trepči predstavlja eksproprijaciju imovine u suprotnosti sa članom 46. stav 3 Ustava. Ovaj član propisuje:

“3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijuje.”
76. Podnosioci zahteva tvrde da se Zakonom o Trepči, pretvaranjem određenih poslovnih jedinica u akcionarska društva koja će biti 80% u vlasništvu Vlade Kosova, efektivno eksproprijše imovinu Trepče. Oni tvrde da je pravo na imovinu jedno od osnovnih prava koje je zaštićeno Ustavom i vlasnici ove imovine su lišeni imovine bez odgovarajuće naknade. Pored toga, podnosioci zahteva tvrde da Vlada, u suprotnosti sa svojim obavezama prema članu 46.3 Ustava, nije pokazala kako će ova eksproprijacija služiti javnoj nameni ili javnom interesu, pre svega, interesu srpske zajednice na Kosovu.
77. Sud primećuje da član 46.3 Ustava propisuje da: *“Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine.”*
78. Ova odredba sadrži nekoliko elemenata. Prvo, mora postojati identifikovano lice ili entitet koje je zakonom definisano kao 'vlasnik'. Drugo, ta osoba ili entitet mora imati prepoznatljivo i definisano pravo na imovinu, koje može biti vlasništvo nad sredstvima ili legitimno očekivanje da primi vlasništvo. Treće, mora da je došlo do lišavanja ovog prava na imovinu, koje je trebalo da bude proizvoljno i izazvano od strane javne vlasti (vidi: *mutatis mutandis*, presuda

Evropskog suda za ljudska prava od 9. decembra 1994. godine, *Holy Monasteries protiv Grčke*, predstavka br. 13092/87 i br. 13984/88, stavovi 56-66).

79. Podnosioci zahteva tvrde da će se vlasnicima imovine koja je trenutno uključena u Društveno preduzeće „Trepča“ pod upravom KAP-a, imovina preneti u vlasništvo Vlade Kosova pretvaranjem određenih poslovnih jedinica u akcionarska društva.
80. Podnosioci zahteva nisu naveli vlasnike koji su pogođeni, niti su objasnili prava tih vlasnika na imovinu Trepče.
81. Sud smatra da u odsustvu bilo kojih identifikovanih vlasnika čija su prava ugrožena Zakonom o Trepči, nije moguće razmotriti da li je imovina eksproprisana Zakonom o Trepči. Dakle, takođe nije moguće da Sud ispita da li je pravo na adekvatnu naknadu ispoštovano i u kojoj meri je javni interes uzet u obzir, jer se zapravo ne može govoriti o eksproprijaciji.
82. Dakle, Sud nalazi da podnosioci zahteva nisu uspeli da potkrepe svoje tvrdnje o povredi prava na imovinu, kao što je zaštićeno članom 46. Ustava.
83. Zbog toga, tvrdnja podnosilaca zahteva da Zakon o Trepči krši odredbe člana 46.3 Ustava mora biti proglašena očigledno neosnovanom, u skladu sa Ustavom.

Zahtev za privremenu meru

84. Sud podseća da podnosioci zahtevaju privremenu meru, odnosno suspendovanje „*važenja Zakona o Trepči do donošenja konačne odluke o ustavnosti Zakona o Trepči*“.
85. Što se tiče ovog zahteva, Sud se poziva na član 43. stav 2 Zakona, koji predviđa da:

“2. Ukoliko se neki zakon ili odluka usvojena od strane Skupštine Republike Kosovo ospori u skladu sa članom 113, stav 5 Ustava, takav zakon ili odluka se treba proslediti Predsedniku Republike Kosovo za objavljivanje u skladu sa modalitetom određenim konačnom odlukom Ustavnog suda po pitanju ovog spora”.
86. Sud ponavlja da osporeni Zakon ne stupa na snagu i neće se primeniti, i da treba da se pošalje predsedniku Republike Kosovo na objavljivanje nakon konačne odluke Ustavnog suda. Shodno tome, zahtev za privremenom merom nije primenljiv.
87. Stoga, Sud odbija zahtev za privremenom merom, kao neprimenljiv i samim tim, neprihvatljiv.

Zaključak

88. U zaključku, Sud utvrđuje da podnosioci zahteva nisu potkrepili svoju tvrdnju na ustavnim osnovama i nisu pružili dokaze koji ukazuju kako je i zašto osporenim Zakonom o Trepči povređen Ustav, kako zbog sadržaja, tako i zbog procedure.
89. Sud nalazi da je zahtev podnosioca očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, u skladu sa članom 113.5 Ustava, članom 42. Zakona i pravilom 36 (1) d) i 36 (2) Poslovnika.
90. Dakle, Sud izjavljuje da je Zakon br.05/L-120 o Trepči u skladu sa Ustavom, što znači da je ustavan.
91. Shodno tome, Sud nalazi da je neophodno skrenuti pažnju svim zainteresovanim stranama na činjenicu da se svi pravni i upravni akti koji bi mogli biti u suprotnosti sa odredbama Zakona br. 05/L-120 o Trepči stopiraju i neće se sprovesti.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud u skladu sa članom 113.5 Ustava, članom 27. i članom 42. stav 1.3 Zakona i pravilima 36 (1) (d) i (2) i 55 (4) Poslovnika o radu, dana 19 oktobra 2016. godine jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA PROGLASI da je Zakon br. 05/L-120 o Trepči ustavan u pogledu njegovog sadržaja i sprovedenog postupka usvajanja od strane Skupštine Republike Kosovo;
- III. DA ODBIJE zahtev za privremenu meru kao neprimenljivom, shodno članu 43.2 Zakona o Ustavnom sudu;
- IV. DA IZJAVI da Zakon br. 05/L-120 o Trepči kao što je usvojen od strane Skupštine Republike Kosovo treba proslediti predsedniku Republike Kosova za objavljivanje;
- V. DA DOSTAVI ovu odluku podnosiocima, predsedniku Republike Kosovo, predsedniku Skupštine Kosovo i Vladi Kosova;
- VI. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona o Ustavnom sudu i
- VII. Ova odluka stupa na snagu odmah

Sudija izvestilac

Snezhana Botusharova

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi